

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять
з дисципліни «Основи соціальної роботи»
для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»
зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення
усіх форм навчання

Черкаси
2018

УДК 364 (07)
М 54

*Затверджено вченою радою ФГТ,
протокол № 6 від 26.11.2018 р.,
згідно з рішенням кафедри соціального
забезпечення, протокол № 1 від 31.08.2018 р.*

Упорядник: Джиквас А.О., викладач

Рецензент: Захарова О.В., д.е.н., професор

М 54 **Методичні** рекомендації до практичних занять з дисципліни «Основи соціальної роботи» для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення усіх форм навчання / [Упоряд. : А.О.Джиквас] ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2018. – 21 с.

Викладено навчальні (навчально-методичного характеру) матеріали, наведено завдання з дисципліни «Основи соціальної роботи», питання до підсумкового контролю, подано вимоги щодо їх виконання, тематику наукових рефератів, доповідей та перелік рекомендованої літератури.

Для студентів спеціальності 232 Соціальне забезпечення усіх форм навчання.

УДК 364 (07)

Виробничо-практичне
електронне видання
комбінованого використання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять
з дисципліни «Основи соціальної роботи»
для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»
зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення
усіх форм навчання

Упорядник
Джиквас Анна Олексіївна

В авторській редакції

ЗМІСТ

	Вступ	4
1	Зміст практичних занять з дисципліни «Основи соціальної роботи» ...	5
2	Додаткові питання до тем	7
3	Теми для доповідей/рефератів	12
4	Питання до підсумкового контролю	14
5	Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи для студентів заочної форми навчання	17
	5.1 Підготовка до виконання контрольної роботи	17
	5.2 Оформлення контрольної роботи	17
	5.3 Порядок зарахування контрольної роботи	17
	5.4 Варіанти контрольної роботи	17
	Рекомендована література	19
	Додатки	21

ВСТУП

Мета викладання дисципліни «Основи соціальної роботи» є знайомство студентів з основами професійної діяльності у сфері соціальної роботи, її базовими поняттями, теоретичною та методологічною базою.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Основи соціальної роботи» є вивчення поняття «соціальна робота», ознайомлення з виникненням та розвитком соціальної роботи, методами та технологіями соціальної роботи.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні: мати навички з інтегрування теоретичних знань на практичний досвід.

Знати:

- складові професії соціального працівника: базові цінності, знання та вміння;
- передумови виникнення соціальної роботи в Україні;
- професійні якості, функції та ролі соціального працівника;
- методи соціальної роботи;
- етичні засади соціальної роботи.

Вміти:

- професійно аналізувати й оцінювати соціальні явища, втілювати в життя соціальну політику держави, сприяти гармонізації людських стосунків;
- реалізувати професійні цінності на практиці;
- користуватися етичними принципами, кодексом соціального працівника;
- визначати соціальні проблеми та їх пріоритетність.

1. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Тема 1. Соціальна робота як єдність теоретичних знань, практичної та навчальної діяльності

- 1.1. Сутність поняття «Соціальна робота»
- 1.2. Соціальна робота як галузь науки і навчальна дисципліна
- 1.3. Сутність соціальної роботи як фахової діяльності

Тема 2. Еволюція суспільної допомоги і соціальна робота

- 2.1. Суспільна допомога як підґрунтя соціальної роботи
- 2.2. Зародження професійної соціальної роботи за кордоном
- 2.3. Історія фахової соціальної роботи в Україні

Тема 3. Відносини між соціальними працівниками і клієнтами

- 3.1. Професійні вимоги до соціального працівника
- 3.2. Професійні ролі соціальних працівників
- 3.3. Клієнти соціальної роботи

Тема 4. Класифікація теоретичних моделей соціальної роботи

- 4.1. Взаємозв'язок теорії та практики соціальної роботи
- 4.2. Теоретичні моделі соціальної роботи
- 4.3. Методи і технології соціальної роботи

Тема 5. Психологічні моделі соціальної роботи

- 5.1. Психодинамічна модель соціальної роботи
- 5.2. Когнітивно-біхевіористська модель соціальної роботи
- 5.3. Гуманістично-екзистенційна модель

Тема 6. Соціологічні моделі соціальної роботи

- 6.1. Системно-екологічна модель соціальної роботи
- 6.2. Соціально-радикальна модель
- 6.3. Теорія ролей і стигматизації

Тема 7. Комплексні моделі соціальної роботи

- 7.1. Кризове втручання
- 7.2. Зосереджена на завданні модель
- 7.3. Сімейна терапія
- 7.4. Психосоціальна терапія
- 7.5. Соціально-педагогічна модель соціальної допомоги

Тема 8. Соціальна робота з людьми похилого віку

- 8.1. Уявлення про старість і старіння
- 8.2. Загальні підходи та принципи соціальної роботи
- 8.3. Методи і технології соціальної роботи
- 8.4. Організація надання допомоги
- 8.5. Приклади діяльності соціальних служб

Тема 9. Соціальна робота з людьми, що мають функціональні обмеження

- 9.1. Сучасні уявлення про інвалідність
- 9.2. Загальні підходи та принципи соціальної роботи
- 9.3. Методи і технології соціальної роботи

9.4. Організація надання допомоги

9.5. Приклади діяльності соціальних служб

Тема 10. Соціальна робота з людьми, які мають психічні розлади

10.1. Розлади психіки та їх соціальні наслідки

10.2. Загальні підходи та принципи соціальної роботи

10.3. Методи і технології соціальної роботи

10.4. Організація надання допомоги

10.5. Приклади діяльності соціальних служб

Тема 11. Соціальна робота з людьми, залежними від психоактивних речовин

11.1. Вживання наркотиків як соціальна проблема

11.2. Загальні підходи та принципи соціальної роботи

11.3. Методи та технології соціальної роботи

11.4. Організація надання допомоги споживачам ін'єкційних наркотиків

11.5. Приклади діяльності соціальних служб

Тема 12. Соціальна робота з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом

12.1. Перебіг ВІЛ/СНІДу і його соціальні наслідки

12.2. Загальні засади та принципи соціальної роботи

12.3. Методи і технології соціальної роботи

12.4. Організація надання допомоги

12.5. Приклади діяльності соціальних служб

Тема 13. Соціальна робота з проблемними сім'ями

13.1. Дисфункціональні (неблагополучні) сім'ї

13.2. Загальні підходи та принципи соціальної роботи

13.3. Методи та технології соціальної роботи

13.4. Організація надання допомоги

13.5. Приклади діяльності соціальних служб

Тема 14. Соціальна робота з людьми, що залишились без піклування батьків

14.1. Сирітство та бездоглядність як соціальні явища

14.2. Загальні підходи та принципи соціальної роботи

14.3. Методи та технології соціальної роботи

14.4. Організація надання допомоги

14.5. Приклади діяльності соціальних служб

Тема 15. Соціальна робота з людьми, які зазнали насильства в сім'ї

15.1. Насильство в сім'ї як соціальна проблема

15.2. Загальні підходи та принципи соціальної роботи

15.3. Методи та технології соціальної роботи

15.4. Організація надання послуг

15.5. Приклади діяльності соціальних служб

Тема 16. Соціальна робота з безробітними людьми

16.1. Безробіття як соціальне явище

16.2. Загальні підходи та принципи роботи

16.3. Методи та технології соціальної роботи

16.4. Організація надання допомоги

16.5. Приклади діяльності соціальних служб

2. ДОДАТКОВІ ПИТАННЯ ДО ТЕМ

Тема 1. Соціальна робота як єдність теоретичних знань, практичної та навчальної діяльності

1. Яке з визначень соціальної роботи Ви вважаєте найбільш доцільним? Чому?
2. Що є об'єктом досліджень соціальної роботи як науки?
3. Якими філософськими принципами послуговується соціальна робота?
4. Дайте визначення поняттю «теорія соціальної роботи».
5. У чому, на Вашу думку, полягає призначення соціальної роботи як навчальної дисципліни?
6. Дайте характеристику основних поглядів на соціальну роботу як фахову діяльність.
7. Що є об'єктом соціальної роботи як фахової діяльності?

Тема 2. Еволюція суспільної допомоги і соціальна робота

1. Розкрийте сутність благодійності за часів Київської русі.
2. У чому полягає особливість доброчинної діяльності козаків Січі?
3. У чому полягала роль громадськості у суспільній допомозі на селі?
4. Що передбачає професіоналізація соціальної роботи?
5. З чим пов'язують науковці зародження соціальної роботи як фаху?
6. Порівняйте підходи, запропоновані Мері Річмонд, Джейн Адамс, Алісе Саломон.
7. У чому полягає своєрідність становлення соціальної роботи як фаху в Україні?
8. У чому Ви бачите перспективу розвитку в нашій країні соціальної роботи як фаху, науки та навчальної дисципліни?

Тема 3. Відносини між соціальними працівниками і клієнтами

1. Які особистісні риси, на Вашу думку, потрібні соціальним працівникам?
2. Визначте критерії професійної придатності спеціаліста з соціальної роботи.
3. Які чинники обумовлюють професійні ролі соціального працівника?
4. Які саме ролі соціального працівника найбільше відповідають безпосередній практичній роботі?
5. Як Ви розумієте роль соціального працівника як дослідника? На Вашу думку, чи можна поєднувати виконання цієї ролі соціального працівника з виконанням інших ролей?
6. Які ролі Ви хотілося б виконувати найбільше? Поясніть свій вибір.
7. Кого вважають клієнтами соціальної роботи?
8. Які завдання ставить перед соціальними працівниками теорія соціального виключення?
9. У чому полягає сутність наснаження?

10. Сформулюйте завдання наснаження.

Тема 4. Класифікація теоретичних моделей соціальної роботи

1. У чому полягає призначення теорії соціальної роботи?
2. Чим, на Вашу думку, викликана багатоманітність теоретичних моделей соціальної роботи?
3. Які теорії об'єднує група психологічних моделей соціальної роботи?
4. Які соціологічні моделі застосовують у практиці соціальної роботи?
5. Як Ви розумієте сутність та особливості методів соціальної роботи?
6. Як, на Вашу думку, відрізнятиметься соціальна робота з людьми похилого віку на різних рівнях (індивідуальному, груповому, в громаді)?

Тема 5. Психологічні моделі соціальної роботи

1. Які психологічні теорії найчастіше використовують у соціальній роботі?
2. У чому полягає сутність психоаналітичної теорії?
3. Яким чином відбувається спілкування згідно з транзактним аналізом?
4. Які ключові техніки пропонує соціальним працівникам психодинамічна модель?
5. Які ключові теорії когнітивного підходу Ви можете назвати?
6. Що таке абеткова теорія особистості?
7. У чому полягають переваги та обмеження застосування у практичній соціальній роботі біхевіористського та когнітивного підходів?
8. У чому полягає значення для соціальної роботи теоретичних концепцій гуманістичної психології?
9. Порівняйте основні принципи гуманістичної психології і цінності соціальної роботи.
10. Яким чином можна застосовувати у соціальній роботі основні ідеї логотерапії?

Тема 6. Соціологічні моделі соціальної роботи

1. Проаналізуйте основні концепції системно-екологічної моделі соціальної роботи.
2. Що, на Вашу думку, належить до ключових завдань соціального працівника з точки зору системно-екологічної моделі?
3. Спробуйте скласти соціальну історію своєї сім'ї, відобразивши її функціонування та структуру. Підготуйте графічну схему стосунків у сім'ї.
4. У чому полягають основні ідеї Паоло Фрейра?
5. Які підходи до практики соціальної роботи пропонує радикальний фемінізм?
6. Які основні концепції включає теорія ролей? Як їх використовують у соціальній роботі?
7. Що таке стигма та дискримінація, в чому полягає відмінність?
8. Що, на Вашу думку, може обмежувати застосування рольової теорії в практичній соціальній роботі?

Тема 7. Комплексні моделі соціальної роботи

1. Які ознаки кризи можна назвати?
2. Від чого залежить здатність особи і родини протистояти кризі?
3. Які різновиди допомоги надають у рамках кризового втручання?
4. У чому, на Вашу думку, полягають особливості зосередженої на завданні моделі?
5. Охарактеризуйте зміст діяльності соціального працівника на різних етапах роботи у зосередженій на завданні моделі.
6. Яка різниця між тим, щоб працювати з сім'єю, як з системою, і тим, щоб працювати з окремими індивідами, котрі є членами сім'ї?
7. Які напрями сімейної терапії відомі? У чому полягає відмінність між ними?
8. Які техніки втручання пропонує психосоціальна терапія?
9. У чому полягає відмінність між психодинамічною та психосоціальною моделлю соціальної роботи?
10. Що дає адаптивно-соціалізаційна теорія практиці соціальної роботи?
11. Яким чином відбувається ресоціалізація?
12. Визначте спільні та відмінні риси підходів, описаних у цьому розділі.

Тема 8. Соціальна робота з людьми похилого віку

1. Які Вам відомі соціальні і соціально-психологічні проблеми старості?
2. Яким чином процес старіння позначається на само сприйнятті і самопочутті людей похилого віку?
3. Яких принципів необхідно дотримуватися при організації соціальної підтримки людей похилого віку?
4. На що має бути спрямована соціальна робота з людьми похилого віку?
5. Обговоріть різні форми і методи роботи з людьми похилого віку.
6. У чому полягає соціальна реабілітація людей похилого віку?
7. Проаналізуйте сильні та слабкі риси групового догляду для людей похилого віку.
8. Яким чином здійснюється соціальна робота з людьми похилого віку в різних закладах соціальної сфери?
9. Визначте заходи для подолання соціальної ізоляції людей похилого віку.

Тема 9. Соціальна робота з людьми, що мають функціональні обмеження

1. Дайте визначення поняття «людина з обмеженнями».
2. Чому, на Вашу думку, світова спільнота відмовилася від терміну «інвалід»?
3. У чому полягають перешкоди на шляху соціальної інтеграції людей із функціональними обмеженнями?
4. Охарактеризуйте сутність соціальної роботи з людьми, які мають функціональні обмеження.
5. Порівняйте форми, методи і технології, які використовують різні соціальні служби у роботі з інвалідами.

6. Яке значення має соціальне середовище для інтеграції людини з функціональними обмеженнями? Як, на Вашу думку, можуть соціальні працівники впливати на це середовище?

7. Чому люди функціональними обмеженнями часто потребують представництва своїх інтересів? Що може зробити представник інтересів у такі ситуації: клієнтці 65 років, дорослий син (27 років) майже не виходить з дому через глибоку розумову відсталість. Нещодавно помер чоловік, і жінка стурбована майбутнім своєї дитини: якщо їй трапиться померти раптово, то сина обманним шляхом можуть позбавити житла, адже родичів чи добрих знайомих у неї немає. Вони мешкають удвох у двокімнатній квартирі, жінка готова заповісти її тому, хто гарантує пожиттєвий догляд за сином, але боїться бути ошуканою.

8. Проаналізуйте сутність професійної абілітації та реабілітації людей із різного роду функціональними обмеженнями.

Тема 10. Соціальна робота з людьми, які мають психічні розлади

1. Які соціальні проблеми можуть виникнути людей із психічними розладами?

2. Чим, на Вашу думку, спричинена стигматизація людей із психічними розладами?

3. У чому полягають особливості біопсихосоціального підходу до розуміння психічних розладів?

4. Які основні принципи соціальної роботи з тими, хто має психічні розлади, Ви можете назвати?

5. У чому полягає прямий вплив у ході соціальної роботи з тими, хто має психічні розлади?

6. Опишіть процес безперервної підтримки у ході соціальної роботи з тими, хто має психічні розлади.

7. У чому полягає соціальна робота з сім'ями, де є люди психічними розладами?

8. Порівняйте українську та закордонну модель організації допомоги людям із психічними розладами.

Тема 11. Соціальна робота з людьми, залежними від психоактивних речовин

1. Дайте визначення залежності.

2. У чому полягають особливості фізичної та психологічної залежності?

3. Як Ви розумієте, чому соціальним працівникам, котрі допомагають людям із залежністю, важливо працювати з родинами?

4. Які підходи до роботи зі споживачами ін'єкційних наркотиків Ви можете назвати?

5. Які є моделі профілактики вживання психоактивних речовин? Охарактеризуйте їх.

6. Чому, на Вашу думку, почали розвиватися програми зменшення шкоди та вулична соціальна робота із споживачами ін'єкційних наркотиків?

7. У чому, на Вашу думку, полягають особливості безмедикаментозних реабілітаційних програм для людей із залежністю?
8. Як Ви розумієте, що таке терапевтична спільнота? Що її утворює?

Тема 12. Соціальна робота з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом

1. Які існують шляхи передачі ВІЛ?
2. Які базові принципи покладено в основу надання соціальних послуг людям із ВІЛ?
3. Які емоційні переживання пов'язані з усвідомленням ВІЛ-позитивного стану?
4. Яким чином соціальний працівник може допомогти людині у необхідності повернення від переживань до повсякденного життя?
5. Чому рекомендується уникати проявів співчуття стосовно людини з ВІЛ?
6. Які форми і методи соціальної роботи з людьми, які живуть із ВІЛ, Ви можете назвати. Наведіть приклади.
7. Розробіть власну модель комплексної допомоги людям, яких зачіпила проблема ВІЛ/СНІДу.

Тема 13. Соціальна робота з проблемними сім'ями

1. Що, на Вашу думку, викликає дисфункціональність сім'ї?
2. Які види сімей можна, на Вашу думку, віднести до неблагополучних?
3. Як Ви вважаєте, чи повинна кожна сім'я обов'язково проходити усі стадії життєвого циклу сім'ї? Обґрунтуйте свою відповідь.
4. Розкрийте основні завдання соціальної роботи з неблагополучною сім'єю.
5. У чому полягає сутність соціального супроводу неблагополучної сім'ї?
6. У чому полягає мета сімейного консультування?
7. Які стратегії сімейного консультування ви можете назвати?
8. Порівняйте соціальні послуги та форми роботи із неблагополучними сім'ями у різних соціальних закладах.

Тема 14. Соціальна робота з людьми, що залишилися без піклування батьків

1. У чому полягає відмінність між поняттями «дитина-сирота» та «дитина, що залишилась без піклування батьків»? Кого вважають «соціальними сиротами»?
2. Чим би Ви пояснили зростання в Україні кількості дітей, які залишилися без батьківського піклування?
3. Який вплив, на Вашу думку, мають стаціонарні установи на психологічний, емоційний та соціальний розвиток дитини? Що таке явище госпіталізму?
4. У чому може полягати роль соціального працівника у соціальному супроводі прийомних батьків та батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу?
5. Які форми роботи з вихованцями шкіл-інтернатів Вам відомі?
6. У чому полягає роль соціального працівника у допомозі дітям вулиці?
7. Дайте порівняльну характеристику різних форм опіки дітей-сиріт.
8. Які приклади роботи соціальних служб, що надають допомогу дітям, які залишилися без піклування батьків, ви можете навести?

9. Запропонуйте шляхи подолання соціального сирітства в Україні.

Тема 15. Соціальна робота з людьми, які зазнали насильства в сім'ї

1. Які види насильства Вам відомі? У чому вони можуть виявлятися?
2. У чому, на Вашу думку, полягають соціальні наслідки насильства?
3. Які теорії та пояснення насильства Ви знаєте? Яка з них Вам видається такою, що найкраще пояснює природу насильства?
4. У чому полягає особливість консультативної роботи з жінками, які зазнали насильства?
5. Які попереджувальні заходи проти насильства над дітьми виділяють науковці?
6. Якщо до Вас як до соціального працівника звернулась людина похилого віку, котра повідомила про знущання над нею у родині, яким чином Ви будете діяти?
7. Які соціальні служби доцільно створювати для розв'язання проблеми насильства над людьми в сім'ях?
8. Розробіть власну інформаційну кампанію щодо профілактики жорстокого поводження з дітьми.

Тема 16. Соціальна робота з безробітними людьми

1. Розрийте зміст поняття «безробіття».
2. Які різновиди безробіття Вам відомі?
3. У чому полягає правовий статус безробітного в Україні?
4. Які емоційні стани переживає людина, котра втратила роботу?
5. Як Ви розумієте адаптивну життєву активність безробітного?
6. У чому полягає суть соціальної роботи з безробітними людьми?
7. Порівняйте напрямки та форми роботи центрів зайнятості та державної соціальної служби для дітей, сімей та молоді.
8. У чому полягає суть єдиної Технології обслуговування населення в центрах зайнятості?

3. ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ/РЕФЕРАТИВ

Тема 1. Соціальна робота як єдність теоретичних знань, практичної та навчальної діяльності

1. Соціальна держава.
2. Громадське суспільство та держава.
3. Права людини.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.

Тема 2. Еволюція суспільної допомоги і соціальна робота

1. Виникнення та еволюція соціальної роботи.
2. Виникнення соціальної роботи як професії.
3. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах.

Тема 3. Відносини між соціальними працівниками і клієнтами

1. Клієнти в соціальній роботі.

2. Соціальний працівник і клієнт.
3. Ділове спілкування: соціально-психологічний аспект.
4. Соціальні ролі та професійні знання соціального педагога.
5. Система цінностей соціального педагога.

Тема 4. Класифікація теоретичних моделей соціальної роботи

1. Практична сфера соціальної роботи.
2. Класифікація теорій та моделей соціальної роботи.

Тема 5. Психологічні моделі соціальної роботи

1. Моделі соціальної роботи з молоддю.

Тема 6. Соціологічні моделі соціальної роботи

1. Системно-екологічна модель соціальної роботи.
2. Соціально-радикальна модель.
3. Теорія ролей і стигматизації.

Тема 7. Комплексні моделі соціальної роботи

1. Стратегії втручання в соціальній роботі.
2. Теорії кризового втручання.
3. Технології сімейної терапії в соціальній роботі.

Тема 8. Соціальна робота з людьми похилого віку

1. Соціальна робота з людьми похилого віку за кордоном.
2. Загальні тенденції соціальної роботи з людьми похилого віку за кордоном
3. Соціальне забезпечення людей літнього і старого віку.
4. Соціальна робота з людьми похилого віку в Україні.

Тема 9. Соціальна робота з людьми, що мають функціональні обмеження

1. Лікувальні та реабілітаційні засоби для лікування, підтримки та покращення умов для функціонування людей, які мають функціональні обмеження.
2. Заклади по роботі з людьми, які мають функціональні обмеження в Україні та закордоном.

Тема 10. Соціальна робота з людьми, які мають психічні розлади

1. Заклади по роботі з людьми, які мають психічні розлади в Україні та закордоном.

Тема 11. Соціальна робота з людьми, залежними від психоактивних речовин

1. Види психоактивних речовин та їх вплив на організм людини.
2. Заклади по роботі з людьми, залежними від психоактивних речовин в Україні та закордоном.

Тема 12. Соціальна робота з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом

1. Програми по роботі з ознайомленням та підтримкою людей, які живуть із ВІЛ/СНІДом
2. Заклади по роботі з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом

Тема 13. Соціальна робота з проблемними сім'ями

1. Клуби молодшої сім'ї, школи молодих батьків, які функціонують в Україні

Тема 14. Соціальна робота з людьми, що залишились без піклування батьків

1. Рівень сирітства в Україні за останні 10 років.

2. Заклади та центри по роботі з людьми, які залишились без опіки батьків.

Тема 15. Соціальна робота з людьми, які зазнали насильства в сім'ї

1. Рівень насильства в Україні та світі

2. Конвенція ООН про права дитини

Тема 16. Соціальна робота з безробітними людьми

1. Рівень безробіття в Україні: в регіональному розрізі

2. Заклади та центри по роботі з безробітними людьми

4. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність поняття «Соціальна робота»
2. Соціальна робота як галузь науки і навчальна дисципліна
3. Сутність соціальної роботи як фахової діяльності
4. Суспільна допомога як підґрунтя соціальної роботи
5. Зародження професійної соціальної роботи за кордоном
6. Історія фахової соціальної роботи в Україні
7. Професійні вимоги до соціального працівника
8. Професійні ролі соціальних працівників
9. Клієнти соціальної роботи
10. Взаємозв'язок теорії та практики соціальної роботи
11. Теоретичні моделі соціальної роботи
12. Методи і технології соціальної роботи
13. Психодинамічна модель соціальної роботи
14. Когнітивно-біхевіористська модель соціальної роботи
15. Гуманістично-екзистенційна модель
16. Системно-екологічна модель соціальної роботи
17. Соціально-радикальна модель
18. Теорія ролей і стигматизації
19. Кризове втручання
20. Зосереджена на завданні модель
21. Сімейна терапія
22. Психосоціальна терапія
23. Соціально-педагогічна модель соціальної допомоги
24. Уявлення про старість і старіння
25. Загальні підходи та принципи соціальної роботи з людьми похилого віку
26. Методи і технології соціальної роботи з людьми похилого віку
27. Організація надання допомоги людям похилого віку
28. Приклади діяльності соціальних служб з людьми похилого віку
29. Сучасні уявлення про інвалідність
30. Загальні підходи та принципи соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження
31. Методи і технології соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження
32. Організація надання допомоги людям, що мають функціональні обмеження

33. Розлади психіки та їх соціальні наслідки
34. Загальні підходи та принципи соціальної роботи з людьми, які мають психічні розлади
35. Методи і технології соціальної роботи з людьми, які мають психічні розлади
36. Організація надання допомоги людям, які мають психічні розлади
37. Вживання наркотиків як соціальна проблема
38. Загальні підходи та принципи соціальної роботи з людьми, залежними від психоактивних речовин
39. Методи та технології соціальної роботи з людьми, залежними від психоактивних речовин
40. Організація надання допомоги споживачам ін'єкційних наркотиків
41. Перебіг ВІЛ/СНІДу і його соціальні наслідки
42. Загальні засади та принципи соціальної роботи з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом
43. Методи і технології соціальної роботи з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом
44. Організація надання допомоги людям, які живуть із ВІЛ/СНІДом
45. Дисфункціональні (неблагополучні) сім'ї
46. Загальні підходи та принципи соціальної роботи з проблемними сім'ями
47. Методи та технології соціальної роботи з проблемними сім'ями
48. Організація надання допомоги проблемним сім'ям
49. Сирітство та бездоглядність як соціальні явища
50. Загальні підходи та принципи соціальної роботи з людьми, що залишились без піклування батьків
51. Методи та технології соціальної роботи з людьми, що залишились без піклування батьків
52. Організація надання допомоги людям, що залишились без піклування батьків
53. Насильство в сім'ї як соціальна проблема
54. Загальні підходи та принципи соціальної роботи з людьми, які зазнали насильства в сім'ї
55. Методи та технології соціальної роботи з людьми, які зазнали насильства в сім'ї
56. Організація надання послуг людям, які зазнали насильства в сім'ї
57. Безробіття як соціальне явище
58. Загальні підходи та принципи роботи з безробітними людьми
59. Методи та технології соціальної роботи з безробітними людьми
60. Організація надання допомоги безробітним людям

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

5.1 Підготовка до виконання контрольної роботи

Виконання контрольної роботи передбачає письмове розв'язання завдань за відповідним варіантом. Кожен варіант включає 3 завдання з тематики, визначеної навчальною програмою з дисципліни, за якою пишеться контрольна робота.

Для студентів, які навчаються на заочному відділенні факультету гуманітарних технологій, спеціальність 232 «Соціальне забезпечення» передбачена методика розподілу варіантів контрольних робіт, в основу якої покладено принцип визначення варіанту за останньою цифрою залікової книжки.

Остання цифра залікової книжки	№ відповідного варіанту
0	1
1	2
2	3
3	4
4	5
5	6
6	7
7	8
8	9
9	10

Контрольна робота з дисципліни «Основи соціальної роботи» складається з **теоретико-практичних питань**, що потребують поглибленої відповіді.

Відповіді мають бути повними та обґрунтованими на всі теоретичні завдання, що передбачені конкретним варіантом контрольної роботи.

Висновки необхідно робити з посиланням на конкретне літературне чи наукове джерело.

Запис умови завдань, передбачених варіантом, є обов'язковим. Контрольна робота повинна мати самостійний характер. Недопустимо запозичення тексту, фактичних даних із літературних джерел без посилання на них. Тому контрольні роботи, написані без врахування цих вимог, викладачем перевірятися не будуть.

Студент може спиратися у своїй роботі на відповідну навчальну і монографічну літературу з даної проблеми. При цьому, якщо він наводить цитату чи запозичує із літературного джерела якийсь теоретичне положення (наприклад, визначення, висновки дослідження, думку автора літературного джерела з того чи іншого питання тощо), то обов'язково треба робити посилання на літературне джерело.

5.2 Оформлення контрольної роботи

Контрольна робота виконується державною (українською) мовою. Обсяг контрольної роботи **не повинен перевищувати 25 сторінок комп'ютерного тексту**. Контрольна робота має бути оформлена належним чином (див. Патица Н.І. Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. – К.: ПІК ДСЗУ, 2014. – 26с.), **(ДОДАТОК А)**.

Контрольна робота має бути виконана і направлена для перевірки протягом міжсесійного періоду, тобто навчального року, протягом якого здійснюється робота студента над засвоєнням навчального матеріалу як самостійно, так і під керівництвом викладача, але **не пізніше як за 30 днів до початку сесії** для студентів заочної форми навчання, передбаченої навчальним планом.

5.3 Порядок зарахування контрольних робіт

Контрольна робота оцінюється за чотирибальною національною шкалою та в балах за кредитно-трансфертною системою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

90-100 балів – **відмінно (A)**;

82-89 балів – **добре (B)**;

75-81 балів – **добре (C)**;

68-74 балів – **задовільно (D)**;

60-67 балів – **задовільно (E)**;

35-59 балів – **незадовільно** з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (F).

У разі отримання незадовільної оцінки, студент повинен усунути виявлені недоліки і повторно захистити її в установленій викладачем термін.

Студент, який не виконав контрольної роботи або якщо його робота не зарахована за результатами її виконання, не допускається до семестрового контролю з дисципліни.

5.4 Варіанти контрольної роботи

Варіант №1

1. Сутність поняття «Соціальна робота»
2. Сутність соціальної роботи як фахової діяльності
3. Зародження професійної соціальної роботи за кордоном

Варіант №2

1. Професійні вимоги до соціального працівника
2. Клієнти соціальної роботи
3. Теоретичні моделі соціальної роботи

Варіант №3

1. Психодинамічна модель соціальної роботи
2. Гуманістично-екзистенційна модель
3. Соціально-радикальна модель

Варіант №4

1. Кризове втручання
2. Сімейна терапія
3. Соціально-педагогічна модель соціальної допомоги

Варіант №5

1. Загальні підходи та принципи соціальної роботи з людьми похилого віку
2. Організація надання допомоги людям похилого віку
3. Сучасні уявлення про інвалідність

Варіант №6

1. Методи і технології соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження
2. Розлади психіки та їх соціальні наслідки
3. Методи і технології соціальної роботи з людьми, які мають психічні розлади

Варіант №7

1. Вживання наркотиків як соціальна проблема
2. Методи та технології соціальної роботи з людьми, залежними від психоактивних речовин
3. Перебіг ВІЛ/СНІДу і його соціальні наслідки

Варіант №8

1. Методи і технології соціальної роботи з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом
2. Дисфункціональні (неблагополучні) сім'ї
3. Методи та технології соціальної роботи з проблемними сім'ями

Варіант №9

1. Сирітство та бездоглядність як соціальні явища
2. Методи та технології соціальної роботи з людьми, що залишились без піклування батьків
3. Насильство в сім'ї як соціальна проблема

Варіант №10

1. Методи та технології соціальної роботи з людьми, які зазнали насильства в сім'ї
2. Безробіття як соціальне явище
3. Методи та технології соціальної роботи з безробітними людьми

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Грига ІМ. Соціальна робота в охороні здоров'я: Метод, рекомендації по проведенню навч. курсу для магістеріуму / Школа соціальної роботи Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад." – К.: Вид. дім "KM Academia", 2001. – (Методична серія). – 82 с.
2. Здоров'я – моя цінність: Метод, матеріали до тренінгу / Автор-упоряд.: О.М. Петрик; За заг. ред. І.Д. Зверевої. – К.: Наук, світ, 2005. – 53 с.
3. Основы социальной работы: Учебник / Отв. ред. П.Д. Пав-ленок. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2002. – С. 81–89.
4. Періодична національна доповідь про реалізацію Україною положень Конвенцій ООН про права дитини. – К., 1998. – 213 с.
5. Права дитини: сучасний досвід та інновації. 36. інформ. І метод, матеріалів / За заг. ред. Г. Лактіонової. – К.: Либідь, 2005. – 252 с.
6. Соціальна робота: В 3 ч. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2004. – Ч. І.: Основи соціальної роботи /
7. Н.Б. Бондаренко, І.М. Грига, Н.В. Кабаченко та ін.; За ред. Т. Семигіної та І. Григи, 2004. – С. 82–104.
8. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг. ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. – К.: Наук, світ, 2003. – С. 52–61.
9. Социальная работа: Учеб. пособие / Под общ. ред. проф. В.И. Курбатова. – 2-е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д.: Феникс, 2003. – С. 63–66.
10. Социальная работа: теория и практика: Учеб. пособие / Отв. ред. Е.И. Холостова, А.С. Сорвина. – М.: ИНФРА-М, 2001. – С. 88–99.
11. Тюптя Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота (теорія і практика): Навч. посіб. – К.: ВМУРОЛ "Україна", 2004. – С. 48–59.
12. Фирсов М.В., Студенова Е.Г. Теория социальной работы: Учеб. пособие. – М.: Гуманит. изд. центр "ВЛАДОС", 2001. – С. 306–320.
13. Социальная работа: теория и практика: Учеб. пособие / Отв. ред. Е.И. Холостова, А.С. Сорвина. – М.: ИНФРА, 2001. – С. 261–270.
14. Сучасні підходи у сфері охорони здоров'я та його популяризації / Упоряд.: Н.В. Зимовець, В.В. Крушельницький, Т.І. Мірошніченко, За заг. ред. І.Д. Зверевої. – К.: Наук, світ, 2003. – 95 с.
15. Фирсов М.В., Студенова Е.Г. Теория социальной работы / Моск. гос. соц. ун-т. – М.: Гуман. изд. центр "ВЛАДОС", 2001. – С. 236–251.
16. Руководство для законодателей по ВИЧ/СПИДу, законодательству и правам человека: меры по борьбе с эпидемиями ВИЧ/СПИДа с учетом их разрушительных последствий для человека, экономики и общества. – Женева: ЮНЭЙДС/МПС, 2000. – 208 с.
17. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України. – К., 1999.
18. Соціальна робота: Короткий енцикл. слов. // Соціальна робота. – Кн. 4. – К.: ДЦССМ, 2002. – С. 351–352.

19. Соціальна робота: Хрестоматія // Соціальна робота. – Кн. 3. – К.: ДЦССМ, 2002. – С. 308–354.
20. Социальная энциклопедия / Ред. кол.: А.П. Горкин, Г.Н. Карелова, Е.Д. Катульский и др. – М.: Большая рос. энцикл., 2000.– 438 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

**КОНТРОЛЬНА РОБОТА
з дисципліни «Основи соціальної роботи»**

Перевірив викладач

Джиквас А.О.

Дата _____

_____
(ПІП)

Студента(ки) групи _____

Спеціальності _____

_____
Варіант № _____

Номер залікової книжки _____

Черкаси 20__ р.